



JORDI BEDMAR

El boom de Haruki Murakami no s'atura

◆◆◆◆◆ Ko Tazawa

El 15 d'abril va sortir publicada al Japó l'última novel·la de Haruki Murakami, *Tazaki Tsukuru que no té colors i l'any del seu pelegrinatge*. Tazaki Tsukuru és el nom complet del protagonista. Un títol ben estrany. Posar un títol així a un llibre deu ser una llicència únicament permesa per a un escriptor de gran prestigi com ell...

Els lectors japonesos l'havien estat esperant durant tres llargs anys després de la publicació del tercer volum de *IQ84* (Empúries/Tusquets). La venda de la novel·la nova ha estat una bogeria. Un mes abans de la seva publicació va començar a rebre reserves de compra, i el dia de la publicació el llibre ja havia assolit quatre edicions, amb 500.000 exemplars venuts! Després de la publicació es van vendre un milió d'exemplars en set dies. És una xifra ben excepcional, ja que durant tot l'any 2012 va haver-hi tan sols un llibre que va vendre més d'un milió d'exemplars al Japó.

El fenomen Murakami no s'acaba aquí. El CD de la música clàssica que surt a la novel·la (no dic quina música és ara) feia bastants anys que s'havia exhaurit al Japó. L'empresa discogràfica s'ha decidit a reeditar-lo veient la demanda cada vegada més gran dels lectors.

Ja l'he llegida. No n'exposaré aquí l'argument per no fer disminuir l'interès dels futurs lectors catalans. De tota manera, tard o d'hora es tradu-

irà al català. Em limito a dir que no és gaire llarga i molt llegidora. Me la vaig acabar de llegir en un parell de dies, sense concentrar-me només en la lectura. Diu Murakami en la pàgina web de l'editorial: "*IQ84* va ser una novel·la com una muntanya russa. Aquesta vegada he volgut escriure alguna cosa diferent". I la novel·la ha resultat tal com volia l'autor.

Viure com un home normal

Murakami es manté al marge del cercle tancat dels escriptors, conegut com a *bundan* al Japó. No apareix gairebé mai ni a la televisió ni a la premsa. No és que sigui extremadament solitari, com l'escriptor nord-americà J.D. Salinger. Està casat i sembla que té prou amics personals. Només intenta portar una vida normal d'una persona qualsevol. Deu ser multimilionari, però no ho aparenta. La seva vida personal sembla que està reflectida en les vides dels protagonistes de les seves novel·les (normalment masculins, tret del cas de *IQ84*). El protagonista porta una vida molt ordenada. Manté la casa neta. No li costa gens netejar les habitacions ni rentar els plats bruts. Sap cuinar bé, i els seus plats preferits solen ser sandvitxos, amanides i espaguetis ben fets. Té molt clar quins vins s'han de beure. Li agrada planxar les camises. Ho fa escoltant música clàssica o jazz de bon gust. No és ric però no mostra cap símptoma de patir de pobresa. A vegades es troba sol, però la solitud no

“TOT I QUE ES BASA EN LA REALITAT DEL JAPÓ, LECTORS D'ARREU ES PODEN SENTIR IDENTIFICATS AMB ELS PERSONATGES”

l'amoïna gaire. Pot no tenir xicoteta, no perquè cap dona no li faci cas sinó perquè no en troba cap que li agradi molt. No s'altera per res. Viu d'una manera força serena, almenys aparentment. No es tracta d'una persona extraordinària ni admirable, però, això sí, d'una persona preferible. Ens agradaria ser com ell, cosa que no ens sembla excessivament difícil... però, en realitat, és gairebé impossible. És una imatge quasi fictícia que reconstruïm a partir de les seves novel·les. Ho sabem la majoria dels lectors japonesos, però ens agrada deixar-nos portar per aquest *engany*...

Aquesta deu ser una de les causes de la seva popularitat al Japó. Es basa principalment en la realitat local del Japó. Deu haver-hi altres raons més universals per les quals les seves obres són tan populars arreu del món. Jo en trobo una, personalment, en el fet que, en llegir les seves obres, cada lector tendeixi a pensar: "Aquest protagonista és com jo. Tenim tantes coses en comú..." Ara ja no es tracta de l'estil de vida de cada dia, sinó de la vida interior. Aquests punts comuns són els que es troben en el fons del nostre cor, en la part més vulnerable del nostre sentiment. Un personatge que aparentment porta una vida serena també té un dolor al seu interior, un dolor que cada lector pugui identificar amb el seu. És com aquella sensació que experimentem quan mirem un d'aquells retrats que ens causen la impressió que les persones

retratades sempre ens miren fixament tot i que canviem de posició. En realitat, tots tenim diferents dolors, però cadascú de nosaltres trobem el nostre dolor en el protagonista. El que és meravellós de Murakami és que ho faci no amb un text filosòfic, complicat i difícil de llegir, sinó amb un llenguatge força planer.

El repte de traduir el japonès

Si són unes novel·les tan ben escrites, és previsible que siguin difícils de traduir, sobretot en un país com Catalunya, on hi ha una tradició relativament curta de traduir literatura japonesa. Com fer-ho bé, aleshores? Naturalment, l'ideal seria que hi hagués traductors catalans que dominessin el japonès perfectament i que també en coneguessin la cultura, la política, la geografia... és a dir, que ho sabessin tot sobre el Japó. La segona opció seria que treballessin un traductor japonès que sabés català i un escriptor català de qualitat en equip. És el que vam fer amb Joaquim Pijoan, guanyador del premi Sant Jordi de literatura, per a les traduccions de *La remor de les onades* i *Temple del pavelló daurat*, de Mishima. Creiem que ha funcionat prou bé.

Murakami, en una de les poquíssimes conferències públiques, feta a Kyoto, va dir: "M'agrada que es publiquin traduccions de les meves obres en països petits, perquè la gent hi estima molt la seva pròpia llengua i els traductors s'esforcen molt a l'hora de traduir les meves obres. Em fa molta il·lusió que els lectors d'aquests països llegeixin les traduccions així". És evident que Catalunya és un d'aquests països petits, o fins i tot és molt probable que ho digués pensant en Catalunya en primer lloc (¿en quin altre país petit l'autor ha fet una conferència?). Tant de bo que surti aviat una traducció catalana ben feta de la seva obra nova i Murakami se'n senti satisfet un cop més! ◆◆